

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 21 września 2021 roku, wydanym w sprawie z powództwa P. S. przeciwko Towarzystwu (...) S.A. o zapłatę, Sąd Rejonowy w Pabianicach:

1. zasądził od Towarzystwa (...) S.A. na rzecz P. S. kwotę 1065,36 złotych wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 9 stycznia 2020 roku do dnia zapłaty;
2. oddalił powództwo w pozostałej części;
3. ustalił, iż powód ponosi 73%, a pozwany 27% kosztów procesu pozostawiając szczegółowe wyliczenie referendarzowi sądowemu.

Apelację od powyższego wyroku wniósł powód, zaskarżając go w części, tj. w zakresie punktu 2 i 3. Skarżący wydanemu orzeczeniu zarzucił:

I. naruszenie przepisów postępowania w sposób mogący mieć wpływ na wynik sprawy, tj.:

1. naruszenie przepisu art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 327¹ § 1 k.p.c. i art. 6 k.c. poprzez dowolną, a nie swobodną ocenę zebranego w sprawie materiału dowodowego w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku polegającą na przyjęciu przez Sąd Rejonowy, że pismem z dnia 07.11.2019 r. pozwany ubezpieczyciel sprawcy szkody zaproponował poszkodowanemu najem w wypożyczalni współpracującej z powodem, przekazał dane kontaktowe do wypożyczalni współpracujących oraz podał jaki jest zakres usług świadczonych przez nie, a w przypadku najmu pojazdu zastępczego we własnym zakresie zastrzegł sobie prawo do weryfikacji czasu oraz stawki najmu i uznania tylko uzasadnionych kosztów najmu tj. - dla klasy pojazdu segmentu E do stawki w wysokości 210 zł brutto za dobę (pismo w aktach szkody na płycie CD k.48) – w sytuacji gdy z całości zebranego w sprawie i wiarygodnego materiału dowodowego nie wynika wcale, że poszkodowany otrzymał to pismo z dnia 07.11.2019 r., a w szczególności sam poszkodowany R. B. nie potwierdził tego w swoich zeznaniach na rozprawie w dniu 17.12.2020 r. (w protokole rozprawy z dnia 17.12.2020 r. zeznania świadka R. B. od 00:03:07 do 00:09:05), przez co uzasadnione było przyjęcie, że pismem z dnia 07.11.2019 r. pozwany ubezpieczyciel sprawcy szkody nie zaproponował poszkodowanemu najmu w wypożyczalni współpracującej, ani nie przekazał danych kontaktowych do tych wypożyczalni ani nie podał jaki jest zakres usług świadczonych przez nie, ani nie zastrzegł, że w przypadku najmu pojazdu zastępczego we własnym zakresie ma prawo do weryfikacji czasu i stawki najmu;

2. naruszenie przepisu art. 327¹ § 1 k.p.c. w zw. z art. 233 § 1 k.p.c. poprzez niezasadne przyjęcie przez Sąd Rejonowy w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, że poszkodowany propozycję zorganizowania przez ubezpieczyciela sprawcy szkody pojazdu zastępczego otrzymał w dniu 07.11.2019 r. i jednocześnie nie zostało wykazane, aby od dnia 07.11.2019 r. zachodziły przeszkody uniemożliwiające poszkodowanemu skorzystanie z tej propozycji – w sytuacji gdy cały zebrany w sprawie i wiarygodny materiał dowodowy nie pozwalał na takie przyjęcie, bowiem w aktach sprawy brak było dowodów, że poszkodowany otrzymał to pismo z dnia 07.11.2019 r. i przy tym tego samego dnia, a poszkodowany R. B. nie potwierdził tego w swoich zeznaniach na rozprawie w dniu 17.12.2020 r. (w protokole rozprawy z dnia 17.12.2020 r. zeznania świadka R. B. od 00:03:07 do 00:09:05), przez co brak było podstaw do przyjęcia, że należało wykazywać dlaczego poszkodowany nie skorzystał od tego dnia z propozycji najmu pojazdu zastępczego od pozwanego;

II. naruszenie przepisów prawa materialnego, tj.:

1. art. 354 § 2 k.c. w zw. z art. 361 § 1 i § 2, art. 362 i art. 363 § 1 i § 2 k.c. poprzez niewłaściwe jego zastosowanie i nieuzasadnione przyjęcie przez Sąd Rejonowy, że poszkodowany nie zadośćuczynił ciężącemu na nim obowiązкови minimalizacji szkody i obowiązкови współdziałania z dłużnikiem (ubezpieczycielem), bowiem w dniu 07.11.2019 r.

otrzymał on propozycję zorganizowania przez ubezpieczyciela pojazdu zastępczego i nie zostało wykazane, aby od tego dnia zachodziły przeszkody uniemożliwiające skorzystanie z tej propozycji, przez co naprawienie szkody powinno być ograniczone do dopłaty jedynie kwoty 1.065,36 zł za okres 7 dni od dnia 31.10.2019 r. do 06.11.2019 r. - w sytuacji gdy poszkodowany R. B. nie naruszył obowiązku minimalizacji szkody ani obowiązku współdziałania z dłużnikiem (ubezpieczycielem), ponieważ, wbrew twierdzeniom Sądu Rejonowego, po zawarciu z powodem umowy najmu pojazdu zastępczego, w dniu 07.11.2019 r. ani później nie otrzymał pisma pozwanego z propozycją zorganizowania przez tego ubezpieczyciela pojazdu zastępczego w wypożyczalni współpracującej i o szczegółach z tym związanych, pozwany nie wykazał w żaden sposób, że ewentualna propozycja najmu pojazdu zastępczego od wypożyczalni mającej z nim współpracować była w ogóle realna gdyż nie przedstawił umów z mającymi z nim współpracować wypożyczalniami samochodów, a więc w przedmiotowym stanie faktycznym celowe i ekonomicznie uzasadnione koszty najmu pojazdu także w okresie od 07.11.2019 r. do 29.11.2019 r. powinny zostać obliczone przy zastosowaniu przyjętej przez powoda rynkowej stawki czynszu w wysokości 279 zł netto tj. 343,17 zł brutto za dobę, co oznaczało uwzględnienie powództwa w zakresie pozostałej kwoty 2.929,74 zł.

W konkluzji skarżący wniósł o zmianę punktu 2 zaskarżonego wyroku poprzez zasądzenie od pozwanego Towarzystwa (...) S.A. w W. na rzecz powoda P. S. pozostałej kwoty 2.29,74 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 9 stycznia 2020 roku do dnia zapłaty oraz zmianę punktu 3 zaskarżonego wyroku poprzez zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kwoty 1.917 z tytułem zwrotu kosztów procesu w I instancji. Ewentualnie wniósł o uchylenie punktu 2 i 3 zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy w tym zakresie do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Pabianicach. Dodatkowo wniósł o przeprowadzenie dowodów z dokumentów załączonych do apelacji. Nadto wniósł o zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego według norm prawem przepisanych.

W odpowiedzi na apelację pozwany wniósł o jej oddalenie oraz zasądzenie na swoją rzecz od powoda zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja jest zasadna.

Sąd Okręgowy podziela ustalenia faktyczne Sądu Rejonowego, szczegółowo opisane w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku i przyjmuje je za własne za wyjątkiem ustaleń w zakresie pozyskania przez R. B. iż to w dniu 7 listopada 2019 roku informacji o możliwości wynajmu pojazdu zastępczego, które należało pominąć. W przedmiotowej sprawie brak jest bowiem dowodu doręczenia poszkodowanemu pisma zawartego w pliku o nazwie „ (...) -07_ Informacja_o_wypożyczalniach_W_klasy_E_F_ (...) _”, a skarżący ma rację, iż zeznania poszkodowanego otrzymania tego pisma nie potwierdziły.

Na wstępie należało się odnieść do zarzutu naruszenia art. 327¹ k.p.c. (dawniej 328 § 2 k.p.c.). Zważyć należy, że obraza art. 327¹ k.p.c. (poprzednio art. 328 § 2 k.p.c.) może stanowić usprawiedliwioną podstawę apelacji jedynie wtedy, gdy uzasadnienie zaskarżonego wyroku nie zawiera elementów pozwalających na weryfikację stanowiska sądu, a braki uzasadnienia w zakresie poczynionych ustaleń faktycznych, oceny dowodów i oceny prawnej muszą być tak znaczne, że sfera motywacyjna orzeczenia pozostaje nieujawniona, bądź ujawniona w sposób uniemożliwiający poddanie jej ocenie instancyjnej. Zarzut ten może znaleźć zatem zastosowanie jedynie w tych wyjątkowych sytuacjach, w których treść uzasadnienia orzeczenia sądu pierwszej instancji uniemożliwia całkowicie dokonanie oceny toku wyводу, który doprowadził do wydania zaskarżonego orzeczenia (por. np. orzeczenia Sądu Najwyższego z dnia 6 lipca 2011 r., sygn. I CSK 67/11, z dnia 22 maja 2003 r., sygn. II CKN 121/01 i z dnia 16 stycznia 2020 r., sygn. II UK 190/18). W żaden sposób nie jest możliwe wiązanie go z naruszeniem art. 233 § 1 k.p.c. z tych też względów Sąd Okręgowy ustosunkowuje się do niego oddzielnie. Należy bowiem zauważyć, iż w świetle art. 233 § 1 k.p.c. kontroli podlega ocena przez Sąd I instancji zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego natomiast naruszenie art. 327¹ k.p.c. oznaczałoby brak możliwości dokonania takiej kontroli z uwagi na brak tej oceny. Taka sytuacja zdecydowanie nie zachodzi w niniejszej

sprawie. Uzasadnienie wyroku Sądu Rejonowego zawiera wszystkie elementy wskazane w art. 327¹ k.p.c. Sąd pierwszej instancji w sposób wyczerpujący uzasadnił wydany wyrok, wskazał też również dowody, na których oparł się przy dokonywanych ustaleniach, czyli dał im wiarę, a zatem wyrok poddaje się kontroli instancyjnej. Powyższe pozwala więc skontrolować ocenę tych dowodów i zasadność ustaleń dokonanych w oparciu o nie. Zarzut naruszenia art. 327¹ k.p.c. (poprzednio: art. 328 § 2 k.p.c.) należało więc uznać za niezasadny.

Za zasadny należy jednak uznać zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. Przepis ten wyznacza ramy dla sądu w zakresie oceny wiarygodności i mocy dowodów, która winna być dokonana na podstawie wszechstronnego rozważania całego zebranego materiału dowodowego, zgodnie z zasadami logiki i doświadczenia życiowego. Wyrażona w art. 233 k.p.c. zasada swobodnej oceny dowodów pozwala bowiem sądowi ocenić wiarygodność i moc dowodów według własnego przekonania na podstawie wszechstronnego rozważenia materiału dowodowego. Owo wszechstronne rozważenie materiału dowodowego nie oznacza jednak dowolności – ocena dowodów w ramach przywołanej wyżej zasady jest zakreślona wymaganiami prawa procesowego, doświadczenia życiowego, regułami logicznego myślenia oraz pewnego poziomu świadomości prawnej, według których sąd w sposób bezstronny, racjonalny i wszechstronny rozważa materiał dowodowy jako całość, dokonuje wyboru określonych środków dowodowych i wając ich moc oraz wiarygodność odnosi je do pozostałego materiału dowodowego (komentarz do art. 233 k.p.c. dr. T. Demendeckiego, publ. Lex 2014).

W przedmiotowej sprawie Sąd I instancji naruszył powyższą zasadę przyjmując, iż R. B. został poinformowany przez pozwanego o możliwości wynajmu pojazdu zastępczego w wypożyczalniach współpracujących z ubezpieczycielem w dniu 7 listopada 2019 roku. Brak jest bowiem w aktach sprawy dowodu doręczenia pisma zawartego w pliku „2019-11-07_Informacja_o_wypożyczalniach_W._klasy_E_F_(...)” akt likwidacyjnych przedłożonych przez zakład ubezpieczeń. Z załączonego do akt likwidacyjnych pliku – dokumentu tekstowego o nazwie „ (...) -07_Pismo_do_zglaszajacego_szkode_(pojazd)” mającego dokumentować przesłanie dokumentów na adres e-mail poszkodowanego (...) wynika, iż na adres ten przesłano „Pismo do zgłaszającego szkodę (pojazd)” z załącznikiem „oświadczenie VAT”, nie ma jakiegokolwiek adnotacji o przesłaniu w pliku pisma „2019-11-07_Informacja_o_wypożyczalniach_W._klasy_E_F_(...)”, ustalenia więc o poinformowaniu poszkodowanego o treści tego pisma w oparciu o zgromadzony w sprawie materiał dowodowy należy uznać za dowolne. Otrzymanie powyższego pisma niewątpliwie nie potwierdza zeznania poszkodowanego – wynika z nich, iż jedynie w trakcie rozmowy został on poinformowany, iż istnieje możliwość najmu pojazdu zastępczego ale do przekazania mu dalszych informacji nie doszło, gdyż powiedział, iż nie jest zainteresowany taką ofertą. Analizując uzasadnienie zaskarżonego wyroku należy stwierdzić, iż niewątpliwie te błędne ustalenia Sądu I instancji miały wpływ na rozstrzygnięcie zawarte w wyroku.

Nie można się natomiast zgodzić, iż w przedmiotowej sprawie doszło do naruszenia przez Sąd I instancji art. 6 k.c., który statuuje jedynie zasadę rozkładu ciężaru dowodu w procesie, a nie kwestie związane z oceną, czy strona zaoferowała materiał dowodowy umożliwiający wykazanie okoliczności ją obciążających, z których wywodzi korzystne dla siebie skutki prawne – w tym przypadku oceną wykazania doręczenia pismo z informacją o najmie pojazdu zastępczego poszkodowanemu. Sformułowana w przywołanym przepisie reguła rozkładu ciężaru dowodu w sporze cywilnoprawnym ma na celu wyłącznie wskazanie, kogo obciążają skutki niepowodzenia procesu dowodzenia. O tym zaś, co strona powinna udowodnić w konkretnym procesie decydują przede wszystkim: przedmiot sporu, prawo materialne regulujące określone stosunki prawne i prawo procesowe normujące zasady postępowania dowodowego (vide: wyrok SA w Warszawie z 22.01.2020 r., I ACa 295/19, LEX nr 2825703). Wskazany powyżej ciężar dowodu w znaczeniu materialnym uzupełnia ciężar dowodu w znaczeniu formalnym wyrażony w art. 232 k.p.c., zgodnie z treścią którego strony są obowiązane wskazywać dowody dla stwierdzenia faktów, z których wywodzą skutki prawne. W przedmiotowej sprawie zaś Sąd I instancji prawidłowo rozłożył ciężar dowodu określonych okoliczności na strony uznając, iż to pozwanego obciąża dowód wykazania, iż złożył ofertę najmu pojazdu zastępczego poszkodowanemu – błędnie jednak uznał, iż powyższą okoliczność pozwany udowodnił co w realiach przedmiotowej sprawie stanowi jednak naruszenie art. 233 § 1 k.p.c.

W świetle dokonanych przez Sąd Okręgowy ustaleń za zasadny należało więc uznać zarzut naruszenia art. 354 § 2 k.c. w zw. z art. 361 § 1 i § 2 k.c., art. 362 i art. 363 § 1 i § 2 k.c. odnośnie oceny zakresu obowiązku odszkodowawczego pozwanego w zakresie zwrotu kosztów najmu pojazdu zastępczego w kontekście ustalonych w toku postępowania działań poszkodowanego oraz stron niniejszego postępowania. Sąd Okręgowy w pełni podziela stanowisko wyrażone w uchwale SN z dnia 7 listopada 2011 roku w sprawie III CZP 5/11 (publ. OSNC 2012/3/28), w której zostało wskazane, że odpowiedzialność ubezpieczyciela z tytułu umowy obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych za uszkodzenie albo zniszczenie pojazdu mechanicznego niesłużącego do prowadzenia działalności gospodarczej obejmuje celowe i ekonomicznie uzasadnione wydatki na najem pojazdu zastępczego, jednakże w przedmiotowej sprawie pozwany nie wykazał, aby poniesione przez poszkodowanego wydatki na najem pojazdu u P. S. takimi nie były. Zdaniem Sądu Okręgowego Sąd I instancji nieprawidłowo przyjął, iż koszty poniesione przez poszkodowanego na najem pojazdu w okresie od 8 listopada 2019 roku do 29 listopada 2019 roku w kwocie powyżej 210 zł brutto nie były celowe i uzasadnione z przyczyn ekonomicznych. W przedmiotowej sprawie nie było kwestionowane, iż najem pojazdu zastępczego u P. S. na ustalonych warunkach odpowiadał realiom rynku i nie został w stosunku do nich zawyżony, jednakże celowość i zasadność ponoszenia wydatku na najem pojazdu w kwocie 279 zł zdaniem Sądu I instancji była zawyżona z uwagi na możliwość najmu pojazdu w kwocie niższej w wypożyczalni pojazdów współpracującej. Należy jednak zauważyć, iż ocena zasadności ponoszonych wydatków w sytuacji najmu pojazdu zastępczego nie winna odbywać się li tylko i wyłącznie w oparciu o hipotetyczną wysokość stawki najmu pojazdu – do porównania ofert konieczne jest znajomość treści regulaminów wypożyczalni, treści proponowanych umów najmu, podczas gdy pozwany takich informacji nie zawarł. Tym samym nie wiadomym jest w przedmiotowej sprawie, czy taki pojazd byłby dostarczony poszkodowanemu, czy też musiałby go samodzielnie odebrać z wypożyczalni, w jakim terminie od zgłoszenia zostałyby poszkodowanemu przekazany, na jaki okres i czy jego najem wiązałby się jeszcze z jakimiś dodatkowymi opłatami, a tym samym jakie jeszcze koszty musiałby ponieść poszkodowany na najem pojazdu. W takiej sytuacji przy ustalaniu wysokości odszkodowania za najem pojazdu zastępczego w okresie 8-29.11.2019 przyjęcie stawki niższej od zawartej przez poszkodowanego z firmą powoda bez porównania pozostałych warunków umownych najmu pojazdu nie jest uzasadnione – twierdzenia pozwanego o możliwości najmu pojazdu w kwocie 210 zł za dobę nie są wystarczające do przyjęcia, iż we wskazanym okresie koszty najmu były możliwe do ograniczenia do wskazanej przez pozwanego kwoty.

Ponadto w realiach przedmiotowej sprawy obowiązek wierzyciela związany z zapobieganiem szkodzie i zmniejszenia jej rozmiarów wynikający z art. 354 § 2 k.c. nie uzasadniał zmiany najmu pojazdu na okres 08-29.12.2020 z uwagi na brak współdziałania dłużnika. Pozwany nie udowodnił kiedy i czy w ogóle zaoferował poszkodowanemu najem pojazdu zastępczego w wypożyczalni z nim współpracującej. Działania pozwanego – zakładu ubezpieczeń w tym zakresie powinny być niezwłoczne, a przede wszystkim poszkodowany winien w sposób jasny i przejrzysty uzyskać wszelkie informacje o najmie takiego pojazdu – w przedmiotowej sprawie pozwany tego nie wykazał, a skoro strona powoda kwestionowała tę okoliczność, to na pozwanym ciążył obowiązek udowodnienia swoich twierdzeń. Dodatkowo z zeznań poszkodowanego wynika, iż był on przekonany o atrakcyjności na rynku oferty odnośnie wysokości najmu pojazdu u powoda, co zasadniczo więc skutkowało brakiem motywacji w poszukiwaniu innych atrakcyjniejszych ofert. Oczywiście dla oceny zachowania poszkodowanego nie może mieć żadnego znaczenia wysokość kary umownej zawarta w umowie najmu, której zawarcie w świetle obowiązku minimalizacji szkody przez poszkodowanego jest nieakceptowalne, jednakże jej pojawienie się w umowie najmu pojazdu u P. S. w ostatecznym rozrachunku nie mogło mieć żadnego wpływu na rozstrzygnięcie sprawy, gdyż pozwany w pozostałych elementach nie przedstawił poszkodowanemu umowy najmu pojazdu zastępczego, która uzasadniałaby jego zmianę i najem pojazdu od niego. W ocenie Sądu Okręgowego takie nałożenie obowiązków na poszkodowanego jest nadmierne w stosunku do działań podjętych przez zakład ubezpieczeń, brak tu jest rozsądnych proporcji między obowiązkami wierzyciela a dłużnika, które w tej sytuacji, przy braku złożenia znacząco atrakcyjniejszej oferty poszkodowanemu przez zakład ubezpieczeń, nadmiernie obciążałyby poszkodowanego przy likwidowaniu szkody. Mając na względzie powyższe należało więc uznać, iż pozwany winien zwrócić powodowi w całości koszty najmu pojazdu zastępczego za okres od 31 października 2019 roku do dnia 29 listopada 2019 roku, które zamknęły się w kwocie 3 995,10 zł.

Powyższe uchybienia na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. skutkowały koniecznością zmiany zaskarżonego orzeczenia poprzez przyjęcie, że powodowi P. S. należy się od pozwanego Towarzystwa (...) S.A. w W. odszkodowanie za najem pojazdu zastępczego za cały okres najmu od dnia 31 października 2019 r. do dnia 29 listopada 2019 r., tj. 30 dni przy przyjęciu stawki dobowej najmu według stawki powoda, tj. w kwocie 10 295,10 zł brutto (30 dni x 343,17 zł = 10.295,10 zł). Koszt najmu pojazdu zastępczego wyniósł 10 295,10 zł, a jako, że w toku postępowania likwidacyjnego ubezpieczyciel wypłacił odszkodowanie z tytułu kosztów pojazdu zastępczego w kwocie 6 300 zł, należało się więc powodowi odszkodowanie w kwocie 3 995,10 zł, które zostało mu w niniejszej sprawie zasądzone.

Stosownie do zmiany rozstrzygnięcia w zakresie żądania głównego zmianie podlegało orzeczenie o kosztach procesu przed Sądem pierwszej instancji. Sąd pozostawił szczegółowe rozliczenie kosztów procesu referendarzowi sądowemu przy przyjęciu, że powód wygrał sprawę w całości.

O kosztach postępowania apelacyjnego Sąd Okręgowy orzekł zgodnie z wyrażoną w art. 98 § 1 i § 3 k.p.c. zasadą odpowiedzialności za wynik sporu i zasądził od przegrywającego spór pozwanego na rzecz powoda kwotę 650 zł. Na kwotę tą złożyło się wynagrodzenie pełnomocnika powoda, ustalone stosownie do § 2. pkt 3) w zw. z § 10. ust. 1 pkt 1) Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych (t.j. - Dz. U. z 2018 roku, poz. 265) w kwocie 450 zł, oraz opłata sądowa od apelacji w kwocie 200 zł.